

Věc C-393/23

**Shrnutí žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce podle čl. 98 odst. 1
jednacího řádu Soudního dvora****Datum doručení:**

28. června 2023

Předkládající soud:

Hoge Raad der Nederlanden (Nizozemsko)

Datum předkládacího rozhodnutí:

23. června 2023

Navrhovatelky v řízení o kasačním opravném prostředku:

Athenian Brewery SA

Heineken NV

Odpůrkyně v řízení o kasačním opravném prostředku:

Macedonian Thrace Brewery SA

Předmět původního řízení

Předmětem původního řízení je spor mezi společností Macedonian Thrace Brewery SA (dále jen „MTB“) na straně jedné a společnostmi Athenian Brewery SA (dále jen „AB“) a Heineken NV (dále jen „Heineken“) na straně druhé týkající se porušení práva hospodářské soutěže, jehož se dopustila společnost AB na řeckém trhu s pivem. Společnost MTB chce z důvodu tohoto porušujícího jednání uplatnit u nizozemských soudů nároky vůči společnosti AB i vůči její mateřské společnosti Heineken usazené v Nizozemsku na základě jejich solidární odpovědnosti.

Předmět a právní základ žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce

Tato žádost o rozhodnutí o předběžné otázce podle článku 267 SFEU se týká příslušnosti nizozemské justice pro žalobu podanou proti společnosti AB podle čl. 8 bodu 1 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12. prosince 2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí

v občanských a obchodních věcech (dále jen „nařízení Brusel Ia“). Vystává přitom otázka, zda domněnka rozhodujícího vlivu mateřské společnosti na dceřinou společnost platí rovněž při posouzení splnění podmínky, že žaloby proti oběma společnostem jsou tak úzce spojeny, že je účelné je projednat a rozhodnout o nich společně.

Předběžné otázky

1. Musí soud v místě sídla mateřské společnosti v případě, jako je ten ve věci v původním řízení, při přezkumu své příslušnosti podle čl. 8 odst. 1 nařízení Brusel Ia ohledně dceřiné společnosti usazené v jiném členském státě v rámci požadavku úzkého spojení podle tohoto ustanovení vycházet z domněnky uznané hmotným právem hospodářské soutěže, totiž z rozhodujícího vlivu mateřské společnosti na hospodářskou činnost dceřiné společnosti, která je předmětem sporu?

2. V případě kladné odpovědi na první otázku: Jak musí být v této souvislosti konkretizováno kritérium formulované v rozsudcích Kolassa (C-375/13, EU:C:2015:37) a Universal Music International Holding (C-12/15, EU:C:2016:449)? Je-li rozhodující vliv mateřské společnosti na hospodářskou činnost dceřiné společnosti popírán, postačuje v tomto případě pro domněnku příslušnosti podle čl. 8 odst. 1 nařízení Brusel Ia ohledně této dceřiné společnosti, že nelze předem považovat za vyloučené, že takový rozhodující vliv existoval?

Uplatňovaná ustanovení unijního práva

Články 101 a 102 SFEU

Článek 4 odst. 1 a čl. 8 odst. 1 nařízení Brusel Ia

Stručné shrnutí skutkového stavu a původního řízení

- 1 Společnost MTB je pivovar se sídlem v Řecku, který působí na řeckém trhu s pivem. Společnost AB je pivovar usazený v Řecku, který je součástí skupiny Heineken. Heineken je společnost usazená v Nizozemsku, která určuje strategie a cíle skupiny Heineken. Sama v Řecku žádnou provozní činnost nevykonává a nevykonávala. V období relevantním pro toto řízení vlastnila společnost Heineken nepřímo zhruba 98,8 % akcií společnosti AB.
- 2 Řecký orgán pro hospodářskou soutěž konstatoval rozhodnutím ze dne 19. září 2014, že společnost AB zneužívala v období od září 1998 do 14. září 2014 své dominantní hospodářské postavení na řeckém trhu s pivem, což je nezbytné klasifikovat jako jediné a trvající porušování článku 102 SFEU a článku 2 řeckého zákona o hospodářské soutěži.

- 3 Společnost MTB podala žalobu k Rechtbank Amsterdam (okresní soud v Amsterdamu, Nizozemsko, dále jen „okresní soud“), v níž navrhovala, aby okresní soud konstatoval, že společnosti Heineken a AB jsou solidárně odpovědné za výše uvedené porušování práva hospodářské soutěže na řeckém trhu s pivem, a uložil jim povinnost nahradit celkovou škodu, která společnosti MTB v důsledku tohoto porušujícího jednání vznikla. Společnosti Heineken a AB incidenčně navrhly, aby se okresní soud prohlásil za nepřislušný k rozhodnutí o žalobě proti společnosti AB. Okresní soud tomuto návrhu vyhověl a žalobu proti společnosti AB prohlásil za nepřípustnou.
- 4 Gerechtshof Amsterdam (odvolací soud v Amsterdamu, Nizozemsko, dále jen „odvolací soud“) prohlásil v odvolacím řízení rozsudek okresního soudu za neplatný a incidenční návrh zamítl. Společnosti Heineken a AB podaly kasační opravný prostředek k předkládajícímu soudu, kterým je Hoge Raad der Nederlanden (Nejvyšší soud Nizozemska, dále jen „Nejvyšší soud“).

Hlavní argumenty účastnic původního řízení

- 5 Okresní soud v prvním stupni rozhodl, že je pro žalobu podanou proti společnosti Heineken příslušný na základě pravidla zakotveného v čl. 4 odst. 1 nařízení Brusel Ia, protože společnost Heineken je usazená v nizozemském Amsterdamu. Nicméně okresní soud měl za to, že ve vztahu ke společnosti AB není příslušný podle čl. 8 odst. 1 tohoto nařízení, protože není splněna podmínka úzké vazby mezi žalobami proti společnosti Heineken a proti společnosti AB, kterou toto ustanovení stanoví.
- 6 Odvolací soud své rozhodnutí o neplatnosti rozsudku okresního soudu odůvodnil předně tím, že je nezbytné, aby nizozemský soud při posuzování obvinění vzneseného proti společnosti Heineken posoudil jednání společnosti AB a rozhodnutí řeckého orgánu hospodářské soutěže. Pokud by o stejném skutkovém stavu bylo zahájeno řízení u řeckých soudů, nelze vyloučit, že tyto dospějí k jinému závěru než nizozemský soud. S ohledem na nebezpečí vydání vzájemně neslučitelných rozhodnutí je proto v zásadě splněna podmínka stanovená v čl. 8 odst. 1 nařízení Brusel Ia, že je účelné věci projednat a rozhodnout o nich společně.
- 7 O tom, zda lze žalobě proti společnosti Heineken vyhovět, bylo třeba rozhodnout v řízení ve věci samé. Pouze pokud by vyhovění žalobě muselo být důvodně považováno již předem za vyloučené, by zahájení věci u nizozemského soudu mohlo být považováno za zneužití ustanovení o příslušnosti podle nařízení Brusel Ia. O takový případ se však zde nejedná. V této fázi nelze s dostatečnou jistotou vyloučit, že společnosti AB a Heineken musí být podle práva hospodářské soutěže považovány za jediný podnik.
- 8 Pro otázku relevantní podle unijního práva, zda společnost AB mohla rozumně předvídat, že bude žalována u nizozemského soudu, je důležité, že AB prodává v Řecku pivo pod značkou Heineken a patří do skupiny Heineken. Jednání, které

je jí kladeno za vinu, spočívá v tom, že při prodeji mimo jiné tohoto piva na tomto trhu zneužívá své dominantní postavení. Skutečnost, že toto jednání lze vytýkat i společnosti Heineken a žalovat ji z tohoto důvodu u soudu v místě jejího usazení, bylo možné rozumně předvídat, protože toto obvinění přímo souvisí s její příslušností k této skupině podniků a značce piva, jejímž majitelem je koncern Heineken.

- 9 Společnosti Heineken a AB v řízení o kasačním opravném prostředku rozhodnutí odvolacího soudu zpochybňují. Mají mimo jiné za to, že odvolací soud dostatečně neposoudil otázku, zda měla společnost Heineken rozhodující vliv na jednání společnosti AB, a obě společnosti je tedy možné považovat za jeden jediný podnik.

Stručné odůvodnění žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce

- 10 Projednávaná věc se týká soukromoprávního prosazování unijního práva hospodářské soutěže (články 101 a 102 SFEU). Podle judikatury Soudního dvora je možné uplatňovat nároky vůči právně nezávislým subjektům z důvodu společného porušení práva hospodářské soutěže, pokud tvoří jeden jediný podnik, přičemž tento výraz označuje v tomto kontextu hospodářskou jednotku¹. O takový jediný podnik se jedná, pokud mateřská společnost vykonává kontrolu nad chováním své dceřiné společnosti, což lze prokázat buď tím, že mateřská společnost má schopnost vykonávat rozhodující vliv na chování dceřiné společnosti a že mimoto tento vliv skutečně vykonávala, nebo že tato dceřiná společnost neurčuje samostatně své chování na trhu, ale že v zásadě uplatňuje pokyny, které jsou jí uděleny mateřskou společností, zejména s ohledem na ekonomické, organizační a právní vazby mezi oběma právními subjekty. Výkon rozhodujícího vlivu lze předpokládat, pokud mateřská společnost vlastní přímo nebo nepřímo veškerý nebo téměř veškerý kapitál dceřiné společnosti. Tuto domněnku je ovšem možné vyvrátit tím, že mateřská společnost prokáže, že ačkoli vlastnila (téměř) celý kapitál dceřiné společnosti, v době, kdy k takovému jednání došlo, nedávala dceřiné společnosti pokyny ani se přímo či nepřímo, zejména prostřednictvím jmenovaných členů správní rady, nepodílela na přijímání rozhodnutí dceřiné společnosti týkajících se dotčené hospodářské činnosti².
- 11 Soudní dvůr v rozsudku ze dne 21. května 2015, CDC Hydrogen Peroxide (C-352/13, EU:C:2015:335, body 21 až 25 a 33), již o příslušnosti podle (předchozího ustanovení) čl. 8 odst. 1 nařízení Brusel Ia v kontextu práva hospodářské soutěže rozhodoval. Soud v tomto rozsudku uvedl, že se jednalo o tutéž skutkovou a právní situaci, protože dotčené podniky se na různých místech

¹ Viz mimo jiné rozsudky ze dne 14. března 2019, Skanska Industrial Solutions a další, C-724/17, EU:C:2019:204, body 28 až 47, a ze dne 6. října 2021, Sumal, C-882/19, EU:C:2021:800, body 32 až 44.

² Viz mimo jiné rozsudky ze dne 12. května 2022, Servizio Elettrico Nazionale a další, C-377/20, EU:C:2022:379, body 105 až 112.

a v různých obdobích podílely na jediném a trvajícím porušujícím jednání konstatovaném v rozhodnutí Komise. Podle názoru Soudního dvora proto musely očekávat, že mohou být žalovány u soudů členského státu, v němž má alespoň jeden z nich sídlo, protože se podílely na jediném porušení práva, a tím byla založena jejich odpovědnost za škody z toho plynoucí.

- 12 V rozsudcích ze dne 28. ledna 2015, Kolassa (C-375/13, EU:C:2015:37, bod 64), a ze dne 16. června 2016, Universal Music International Holding (C-12/15, EU:C:2016:449, body 45 až 46), Soudní dvůr rozhodl, že soud musí posoudit všechny informace, které má k dispozici, včetně případných námitek žalovaného. Ve stádiu přezkumu příslušnosti ovšem není namístě provádět dokazování v souvislosti se spornými skutečnostmi, které jsou relevantní pro otázku příslušnosti i pro existenci uplatněného nároku.
- 13 Skutkový stav v projednávané věci se liší od skutkového stavu v rozsudku CDC Hydrogen Peroxide, protože uváděné porušení práva hospodářské soutěže nekonstatovala Evropská komise, nýbrž řecký orgán ochrany hospodářské soutěže, a to výlučně ve vztahu k dceřiné společnosti AB. Je jisté, že sama společnost Heineken neprováděla na řeckém trhu s pivem žádné věcné kroky. Žaloba proti společnosti Heineken se zakládá na argumentu společnosti MTB, že společnosti Heineken a AB tvořily v době porušení článku 102 společností AB jediný podnik, protože Heineken vykonávala rozhodující vliv na dotčenou hospodářskou činnost společnosti AB, a že na tomto základě má v rámci uplatňovaného porušení solidární odpovědnost. Úzké spojení ve smyslu čl. 8 bodu 1 nařízení Brusel Ia lze proto opřít výlučně o tvrzený rozhodující vliv. Pokud žalovaný, jako je tomu v projednávané věci, příslušná tvrzení žalobce odůvodněně popírá, vyvstává otázka, zda musí soud i v rámci přezkumu své příslušnosti podle čl. 8 odst. 1 nařízení Brusel Ia – ve smyslu rozsudků Kolassa a Universal Music International Holding – vycházet z domněnky uvedené v bodě 10 výše, totiž že mateřská společnost vykonává rozhodující vliv, pokud vlastní (téměř) celý kapitál dceřiné společnosti. V případě kladné odpovědi na tuto otázku musí soud v místě sídla mateřské společnosti vycházet z toho, že je příslušný rozhodnout o žalobě proti zahraniční dceřiné společnosti, ledaže ta je schopna tuto domněnku a priori (bez podrobnějšího dokazování) vyvrátit. Pokud soud naproti tomu v rámci přezkumu své příslušnosti z této domněnky vycházet nemůže, musí na základě příslušných tvrzení a námitek účastníků řízení (bez podrobnějšího dokazování) přezkoumat, zda existuje dostatek důvodů, aby vycházel z toho, že mateřská společnost měla na dotčenou hospodářskou činnost dceřiné společnosti rozhodující vliv.
- 14 Zodpovězení této otázky ponechává prostor pro rozumné pochybnosti. Na jedné straně slouží domněnka rozhodujícího vlivu uznaná Soudním dvorem k zajištění neomezeného prosazování unijního práva hospodářské soutěže a je obtížné předložit protidůkaz nezbytný k vyvrácení této domněnky³. Na druhé straně má

³ Viz rozsudek ze dne 15. dubna 2021, Italmobiliare a další v. Komise, C-694/19 P, nezveřejněný, EU:C:2021:286, bod 58, a stanovisko generálního advokáta A. Rantose ve věci Servizio Elettrico Nazionale a další, C-377/20, EU:C:2021:998, body 159 a 160.

nařízení Brusel Ia vlastní cíle a je nezbytné jej vykládat ve světle těchto cílů. V této souvislosti je relevantní, že výklad čl. 8 odst. 1 tohoto nařízení musí být restriktivní a to v tom smyslu, že tento výklad může zahrnovat pouze případy výslovně zahrnuté nařízením, protože se odchyluje od základního pravidla příslušnosti soudu v místě bydliště žalovaného. Kladná odpověď na dotčenou otázku povede ve většině případů k tomu, že právnické osoby s mezinárodními vztahy v rámci skupiny podniků mohou být za tvrzené porušení práva hospodářské soutěže – nezávisle na tom, ve kterém členském státě jsou usazené a ve kterém státě byla vykonávána dotčená hospodářská činnost – žalovány u soudu v místě sídla té právnické osoby, která přímo nebo nepřímo vlastní celý nebo téměř celý kapitál. Zvláštní ustanovení o soudní příslušnosti podle čl. 8 odst. 1 nařízení Brusel Ia by proto mohlo mít v rámci práva hospodářské soutěže širší oblast působnosti.

- 15 S ohledem na pochybnosti ohledně výkladu nařízení Brusel Ia a příslušné judikatury předkládá Nejvyšší soud výše uvedené předběžné otázky.